

zpráva

VÝCVIK V RODINNÉ A VÍCERODINNÉ TERAPII
MULTIDISCIPLINÁRNÍCH TÝMŮ V ČR

Poruchy příjmu potravy patří k nejzávažnějším psychickým problémům, v posledních letech narůstají především u dětí a adolescentů. Bez adekvátní odborné léčby má onemocnění často vleklý průběh s vysokou mírou morbidit a mortality a komorbidit. V posledních letech byly publikovány evidence-based studie terapeutických postupů účinných v ambulantní léčbě, které ale nejsou snadno dostupné. Odborníci nyní často popisují různé formy multidisciplinární péče. Příkladem je Anglie, kde byla donedávna péče předávána z primární péče místním službám duševního zdraví různé úrovně odborných znalostí a ambulantních postupů. Nepříznivý průběh léčby nebo fyzické zhoršení obvykle měly za následek hospitalizaci (téměř čtvrtinu všech psychiatrických příjmů dětí a adolescentů). Ústavní léčba je nákladná a může dle autorů přispívat i k horšímu dlouhodobému průběhu (Eisler a kol. 2020). Proto autoři vypracovali rozsáhlý transformační program zaměřený na zlepšení v poskytování služeb v Anglii. Popisují školení celých pracovních týmů a podporu vytvoření sítě 70 specializovaných komunitních služeb. Naše Sekce dětské a dorostové psychiatrie a Sekce pro poruchy příjmu potravy České psychiatrické společnosti naplánovaly odborný výcvik vedený profesorem Eislerem z Maudsley hospital, London, zaměřený na využití zahraničních zkušeností a zavedení programů u nás. Výcvik by měl přispět ke zlepšení časné dostupnosti kvalifikované péče v ČR.

Na konci roku 2023 se účastnily online výcviku 4 multidisciplinární týmy, které projeví zájem zařadit rodinnou a vícerozodinnou terapii do komplexního programu pro poruchy příjmu potravy. MUDr. M. Rafajová (PN Havlíčkův Brod) popisuje zkušenosti z výcviku: „V úvodu léčby je třeba se více zaměřit na podrobnou edukaci rodiny. Někdy předpokládáme, zvláště u pacientů, kdy se jedná o dlouhodobější problém, že pacient i celá rodina mají dostatek informací o onemocnění. Přesto může mít velký význam podrobná edukace ohledně onemocnění PPP – na neurobiologické úrovni, vliv genetiky a efekt hladovění, vliv úzkosti rodiče na jídelní chování dítěte, potřeba kontroly a špatná tolerance nejistoty často jak u dítěte, tak rodičů. Pomoci rodičům

smířit se s bezpečnou nejistotou. Učit rodiče validovat a validovat pocity rodičů. V rámci oddělení zvažujeme edukativní materiály, edukaci pro menší skupinky rodičů s možností zapojení i naší peer konzultantky. Velmi inspirující je práce na postupném předávání zodpovědnosti pacientovi za své stravování, kterou máme aktuálně dobře propracovanou pro hospitalizační péči. Rádi bychom více vedli rodiče již během hospitalizace (při návštěvách a propustkách), aby se učili i oni předávat postupně kompetence svému dítěti. Rodiče v tomto bývají často bezradní a prožívají silné úzkosti. V souvislosti s tím bychom na našem oddělení rádi zavedli i častější propustky, aby se pacienti mohli co nejvíce času stravovat ve svém přirozeném prostředí. A rodiče tak mohli společně s dítětem hledat neefektivnější řešení. V rámci spolupráce s rodiči se pak aktivně ptát, co se změnilo, co je pro ně užitečné. Spolu s rodiči a dítětem zkoušet hledat, co v konkrétní rodině pomáhá, co jsou silné stránky v rodinném fungování, „Hledat pod lupou“, spolu s rodinou pátrat po tom, co funguje, co kdysi fungovalo, v čem jim bylo dobře. Hledat více funkční věci než se zaměřovat na příčiny, které mohly vést k onemocnění.“

Za PPP tým při DPN Opařany MUDr. Daniela Bartošová napsala: „Kurz představil některé moderní postupy v léčbě PPP, kterými se v našem zařízení můžeme inspirovat. Konkrétně – zrealizovali jsme již první rodičovské setkání, máme v plánu dělat společné obědy rodin s dětmi, v současnosti se za tímto účelem snažíme najít a vybavit vhodné prostory. Dále budeme klást větší důraz na dřívější přesun z hospitalizace do ambulantní sféry, snahu o zajištění intenzifikovanější péče tímto směrem po dimisi. Kladně hodnotíme profesorskou postřehy (efekt hladovění, bezpečná nejistota,...), profesní zkušenosti, strukturu rozdělení procesu do čtyř fází. Jako velké pozitivum vnímáme poskytnutí prostoru k diskusi v rámci pracovních týmů, která nám umožnila průběžně hodnotit možnosti aplikace navrhovaných postupů v našich podmínkách. Zajímavé bylo také čerpání inspirace od dalších frekventantů kurzu. V rámci školení hodnotíme jako přínosné i zařazení ilustrativních videí, kde však bohužel nebyl příliš dobře technicky zvládnutý systém překladu. Jako možné zlepšení

navrhujeme přidání stopy s českými titulky do videa. Rovněž bychom výhledově rádi detailněji poznali fungování v Maudsley Hospital, práci terapeutů, lékařů. Ještě si dovoluujeme připojit, že s terapeutickým přístupem pana profesora vnitřně souzníme a jeho model dobře zapadne do našeho způsobu práce a přemýšlení. To i přes značné odlišnosti našich zařízení.

Zkušenosti s výcvikem v rodinné a vícerodinné terapii organizované Sekcí dětské a dorostové psychiatrie a Sekcí pro poruchy příjmu potravy ČPS poukazují na význam zařazení tohoto přístupu v multidisciplinárních týmech, které mohou přispět k zlepšení dostupnosti odborné účinné péče, která může snížit rizika chronifikace onemocnění. Dále plánujeme zajistit supervizi jednotlivým týmům.“

*Zapsali prof. MUDr. Hana Papežová, CSc., FAED,
a MUDr. Petra Uhlíková
hpap@seznam.cz*

Literatura

1. Eisler I, Simic M, Fonagy P, Bryant-Waugh R. Implementing service transformation for children and adolescents with eating disorders across England: the theory, politics, and pragmatics of large-scale service reform *Journal of Eating Disorders* 2022; 10: 146, dostupné z: <https://doi.org/10.1186/s40337-022-00665-z>
2. Simic M, Stewart CS, Konstantellou A, Hodsoll J, Eisler I, Baudinet J. From efficacy to effectiveness: child and adolescent eating disorder treatments in the real world (part 1) – treatment course and outcomes. *Journal of Eating Disorders* 2022; 10: 27, dostupné z: <https://doi.org/10.1186/s40337-022-00553-6>.

ERRATA

Erratum k recenzi knihy Heretiková Marsalová A, Heretik A. SMRTĚ AKO PERSPEKTÍVA. Čes a slov Psychiat 2024; 120 (1): 52–53.

Na žádost autora recenze dr. J. M. Nerada doplňujeme popisek v recenzi uvedené fotografie:

Autorem díla je Martijn Rijerse, socha se jmenuje „Knibbel Knabbel Gucci“ a náramkové hodinky jsou její součástí. Foto J. M. Nerad, 27. 9. 2022, Oeverlanden, Amsterdam.

